STICHTING
STAMBOEK RONDE- EN PLATBODEMJACHTEN
BESCHERMVROUWE H.K.H. PRINSES BEATRIX

WASSENAAR,
PRINSENWEG 79 • TEL. (01751) 27 07
GIRO 531201

JAARVERSLAG 1960.

Vergeleken bij de leeftijd van vele der ingeschreven jachten is onze Stichting zelve nog bijzonder jeugdig, ook al heeft zij dan dit jaar haar eerste lustrum mogen vieren.
In deze 5 jaar is echter heel wat gebeurd en is de belangstelling voor de oud-nederlandse schepen voortdurend op treffende wijze toegenomen.

De gedachte om deze belangstelling voor het, tot verdwijnen gedoemd geachte, oud-nederlandse scheepstype door middel van een speciale vereniging of organisatie aan te moedigen, dateert overigens reeds van 1939. In de Waterkampioen van 25 maart van dat jaar verscheen een oproep om een boeierclub in het leven te roepen.
Twee alinea's uit deze oproep moge ik hier herhalen:

> "Het plan is misschien zeer idealistisch, doch is onze schoone nationale boottype niet een dosis idealisme waard?
>
> En tenslotte, zijn boeiervaarders, vreemde vogelen reeds op onze wateren (ze sparen immers kosten noch moeite om een schoone traditie te handhaven) geen idealisten?"

Helaas dit enthousiasme vond bij de "vreemde vogelen" nog geen weerklank. Maar dezelfde gedachte kwam in 1948 opnieuw naar voren, toen via de Waterkampioen de oprichting van een Platbodemclub werd gesuggereerd.

Ook dit voorstel sloeg niet in. Pas in 1951 bleek de tijd voor een organisatie rijp te zijn. Op voorstel van onze huidige voorzitter werd door het Bestuur van het Fries Scheepvaart Museum te Sneek een commissie ingesteld, die tot taak kreeg een "Stamboek van Friese Ronde Jachten" samen te stellen.

Plotseling openbaarde zich een bijzonder grote belangstelling van de zijde der jachteigenaren en toen de commissie, tezamen met en onder auspiciën van de K.Z.V. Oostergoo in 1953 een reünie van ronde jachten in Grouw organiseerde, werd deze bijeenkomst in alle opzichten een groot succes. De mastwortel met scheerhout en wimpel, door "Oostergoo" aan alle deelnemers uitgereikt, wordt door hen allen als een herinnering aan een kostelijke gebeurtenis trouw bewaard

De gebleken belangstelling voor de oud-nederlandse schepen leidde ertoe de doelstelling van de oorspronkelijke Stamboekcommissie uit te breiden en zich niet meer uitsluitend tot de Friese ronde jachten te beperken.

Zo werd dan op 8 oktober 1955 te Amsterdam de Stichting Stamboek Ronde- en Platbodemjachten opgericht door het Fries Scheepvaart Museum, de K.Z.V. "Oostergoo", de Koninklijke Nederlandsche Zeil- en Roeivereniging, de K.R. & Z.V. "De Maas", de K.Z. "Sneek" en de Vereniging "Vrienden van het Zuiderzee Museum".

Een tijdsverloop van 5 jaar is op zichzelf beschouwd uiteraard vrij kort en het tonen van zelfvoldaanheid is ongetwijfeld een dubieuze eigenschap. Desalniettemin kan rustig worden gesteld dat de Stichting in haar eerste 5 levensjaren het in de statuten gestelde doel heeft bereikt, of beter gezegd dat in deze jaren door de samenwerking van zovele jachteigenaren aan de doelstelling van de Stichting concrete inhoud is gegeven.

Het duidelijkst blijkt dit uiteraard uit het toenemend aantal jachten in de vaart en de zorg die aan onderhoud en vernieuwing wordt besteed. Tjalken en vissersschepen worden voortdurend tot zeiljachten verbouwd, terwijl nieuwe stalen schepen van verschillend type en houten tjotters regelmatig aan de vloot worden toegevoegd. Ook de stalen zeeschouw verheugt zich op het ogenblik in een bijz. belangstelling v.d. liefhebbers. Dit alles heeft daarom ook een niet onbelangrijke economische betekenis terwijl bovendien de vakkennis die voor de bouw en reparatie van deze schepen is vereist, op peil wordt gehouden en aan jongere krachten word overgedragen.

***

De Stichting zelve blijft voortgaan met het verzamelen van gegevens omtrent de ronde- en platbodemjachten en met het aanleggen van een uitvoerige documentatie. In heel wat gevallen wordt deze documentatie reeds door belangstellenden geraadpleegd.

In het voorjaar werden de tekeningen van een tweetal tjalken voltooid; die van een Wieringer bol, grundel en Staverse jol zullen spoedig volgen. Met het opmeten en in tekening brengen van een pluut, een bons, een botter, een Wieringer aak, een blazer, een tjotter en een paar typen schouwen is een aanvang gemaakt.

De oproep in de Waterkampioen voor tekenaars die hun medewerking aan dit werk willen verlenen gaf een zeer verheugende reactie. Het is dan ook te verwachten dat binnen afzienbare tijd een compleet stel tekeningen van de thans nog varende ronde- en platbodemjachten, gemaakt aan de hand van nauwkeurige opmetingen, beschikbaar zal zijn. Tevens zijn door middel van foto's en schetsjes heel wat onderdelen van tuig en romp vastgelegd.

***

Regelmatig wordt de Stichting geconfronteerd met de vraag welke schepen nu eigenlijk voor inschrijving in het Stamboek in aanmerking komen. In

de meeste gevallen is deze vraag eenvoudig te beantwoorden, nl. wanneer het gaat om de bekende vormen van ronde- en platbodemschepen, die als zodanig ook reeds in de vorige eeuw bekend waren en thans in dezelfde uiterlijke vorm voorkomen.
Er zijn echter ook "jongere" platbodemjachten, zoals de zeeschouw, de "spekbak", de rondkop-botter en steilsteven, terwijl de staalbouw er som toe heeft geleid bepaalde afwijkingen in het traditionele type aan te brengen.

Het is duidelijk dat een al te starre houding in dezen niet mogelijk en niet gewenst is, doch dat anderzijds bepaalde minimum-eisen niet kunnen worden ontbeerd. De Stichting heeft immers ten doel de belangstelling voor het oud-nederlandse scheepstype in zijn traditionele vorm te bevorderen, zodat variaties op dit oude type, ingegeven door de kennis van en de ervaring met moderne scheeps- en zeilvormen, buiten he werkterrein der Stichting vallen. Zulks betekent uiteraard geen beoordeling of veroordeling van deze scheepsvormen, doch hangt uitsluitend samen met de begrenzing van taak en doelstelling der Stichting.

Deze opvatting betekent dat schepen die zich voor inschrijving aanmelden ten aanzien van hun uiterlijke vorm dienen te worden getoetst aan de oud-nederlandse typen van vaartuigen, waaraan zij hun naam ontlenen. In de practijk betekent dit dat de schepen - met uitzondering van de Staverse jol - in ieder geval dienen te zijn voorzien van zijzwaarden en dat een gaffeltuig met losse broek eveneens onontbeerlijk is, behalve bij enkele kleinere typen.

Het materiaal waarvan romp en tuig zijn gemaakt, speelt bij de beoordeling geen rol. Het staal heeft zich ook bij de ronde- en platbodemjachten volkomen ingeburgerd, terwijl een enkeling zich inmiddels aan het gebruik van dacron voor de zeilen heeft gewaagd. Dit dacron biedt onmiskenbare voordelen, doch velen achten de toepassing bij onze oude schepen - zeker als die van blank eiken zijn gebouwd - moeilijk aanvaardbaar.

***

Als plaats van bijeenkomst voor de winterreünie was ditmaal Monnikendam gekozen. De bioscoopzaal was aan de kille kant, maar de film van Herman van der Horst en de dia's van onze eigen schepen verwarmden daarna spoedig harten en zinnen.

In Stuttenburgh konden we ons daarna verbazen over de wonderbaarlijke dingen "uit grootmoeders tijd", die er overigens zonder twijfel toe bijdroegen de stemming aan de maaltijd te verhogen.

***

Het eerste lustrum werd gevierd met een bijzonder geslaagde zomerreünie in Grouw op 9 en 10 juli van dit jaar.

Het merendeel der 80 deelnemende schepen verzamelde zich reeds twee dagen tevoren in Sloten. De burgemeester verwelkomde de deelnemers in

het stadhuis, mede namens de 701 andere inwoners van zijn gemeente, terwijl daarna de Sneker "skotsploeg" met de uitvoering van oude volksdansen op de stadswallen voor een feestelijke stemming zorgde. Toen de vrouwelijke leden van de skotsploeg op een gegeven ogenblik partners uit het publiek kozen, bleek echter dat vele mannen met grote witte zeilpetten de "Valeta" jammerlijk verleerd waren! Maar fleurig en gezellig was het.

Op de tweede dag ontmoetten de Hollandse en de Friese vloot elkaar op de Snekermeer. Er vond een uitvoerige begroetingsceremonie plaats, waaraan het geknal van het boordgeschut en het getoeter met scheepshoorns een levendig karakter gaf. Zonder de andere eskaders te kort te doen, was met name een front-linie manoeuvre van de tjalken en daarachter de vissersschepen bijzonder imponerend.

Helaas ontnam de regen veel glans aan dit treffen, al vertelden de deelnemers later dat ze nauwelijks iets van die regen hadden bemerkt, zo mooi en spannend was het geweest. Er werd trouwens later - terecht- ook niet gesproken over het feit dat de Hollanders bijna twee uur te laat van wal staken om de Friezen tegemoet te varen, die wachtend heen en weer zeilden.

's-Zaterdagsochtends was het allereerst zeilen drogen en koper poetsen geblazen. Daarna palaver in het theehuis. Hier vond ook uitreiking plaats van een wisselprijs, een compleet "tuigje", aan de "Sintrale Kommisje Skûtsjesilen", als uiting van de waardering der Stichting voor het werk van deze "Kommisje" en voor het schouwspel dat de schippers ons ieder jaar bij het skûtsje-silen bieden.

Aan de deelnemers werd tevens de vlaggestokknop getoond, die zij als herinnering aan dit eerste lustrum ontvingen. Het Friese Statenjacht, reeds uitgerust met een fraaie vlaggestokknop, ontving een tabakspot, gesneden in dezelfde vorm als de knop die de overige deelnemers ontvingen.

Tussen deze bedrijven door was zelfs de zon doorgekomen en kon het admiraalzeilen een aanvang nemen. De Commissaris der Koningin in Friesland fungeerde als admiraal aan boord van het Statenjacht, waarop zich ook de burgemeester van Idaarderadeel en de voorzitter van de Stichting bevonden.

Als eerste schip stak het Grouwster skûtsje van wal, met in het ruim opgesteld een aantal leden van het harmoniekorps "Apollo". Het applaus dat deze musicerende tjalk bij het voorbijzeilen begeleidde, was zeker in alle opzichten verdiend.

Daarna volgden met geregelde tussenpozen de 6 eskaders van in totaal 80 schepen. Al werden wellicht niet alle manoeuvres correct uitgevoerd, het geheel bood een unieke aanblik. Pikmeer en Wijde Ee waren geheel door ronde- en platbodemjachten in bezit genomen en leken schier te klein om al deze schepen te bevatten. Begunstigd door een vriendelijk

zonnetje en een stevige bries leek het geheel een symfonie van oude pracht en gratie, waarop men niet uitgekeken raakte.

Een gezamenlijke maaltijd in Hotel "Oostergoo" met een ongekend groot aantal deelnemers besloot de dag. Tijdens deze maaltijd werd de W.H. de Vos-prijs voor de derde maal door de voorzitter uitgereikt, thans aan de heer H.B. Halbertsma te Grouw, daarbij overwegende dat de heer Halbertsma

" -sinds 1904 trouw is gebleven aan zijn in 1874 door E.H.v.d. Zee te Joure gebouwde boeier "Constanter" en dit schip steeds heeft omringd met alle toewijding en zorg die dit monument van Friese ambachtskunst verdient;
-in verschillende functies actief heeft meegewerkt aan het hoog houden van de met het ronde jacht sterk verbonden tradities van de Friese zeilsport;
-zowel bij wedstrijden als toertochten het zeilen met zijn boeier als een ware kunst beoefent, en daarbij steeds zijn grote kennis en ervaring aan de vrienden van het ronde- en platbodemjacht ten goede wil laten komen."

Daarna werd namens de Vrienden van het Ronde- en Platbodemjacht aan de voorzitter en secretaris der Stichting een zilveren model van een 17e eeuws schip aangeboden uit waardering voor hetgeen voor de Stichting werd gedaan; een geste die door hen beiden op bijzondere prijs werd gesteld.

De laatste dag van de lustrumreünie werd zoals gebruikelijk gewijd aan wedstrijden, ditmaal georganiseerd door de K.Z.V. Oostergoo. Het regende helaas flink en de wind zat in de verkeerde hoek, zodat de smalle Tynje recht in de wind lag, maar er werd met animo om de ereplaatsen gestreden. Van de uitslagen zij hier alleen gememoreerd dat de door H.K.H. Prinses Beatrix beschikbaar gestelde medaille in de klasse der Friese jachten werd verzeild en op fraaie wijze werd gewonnen door de heer J.H. de Jong met "Neptunus".

***

Juist omdat bij deze wedstrijden veelal volgens een voorgifteregeling wordt gezeild, heeft een speciale commissie uit de Stichting de vraag bestudeerd of de bestaande regeling bevredigend is te achten. Als resultaat van nadere studie ontwierp de commissie een nieuwe regeling, die zowel bij de hiervoorgenoemde wedstrijden in Grouw als bij latere wedstrijden op de Westeinder aan de practijk werd getoetst.

De hierbij verkregen uitkomsten waren echter niet voldoende om tot een duidelijke conclusie te komen, zodat de proefnemingen in het komende jaar zullen worden voortgezet.

Verheugend is het te constateren dat inmiddels ruim 15 eigenaren hun schip ter officiele meting hebben aangemeld.

***

Volledigheidshalve zij ten besluite vermeld dat thans de volgende scheepstypen in het Stamboek zijn ingeschreven:

Boeier	42
Fries jacht	29
Tjotter	53
Tjalk, beurtschip, aak	46
Lemsteraak	20
Wieringeraak	2
Wieringerbol	1
Blazer	5
Vollenhovense bol	10
Botter	33
Schokker	2
Bons	2
Pluut	9
Staverse jol	28
Hoogaars	13
Hengst	4
Lemsterhengst	1
Schouw	54
Grundel	13
's Gravenmoerse aak	1
Snik	1
Klipper	2
Zeeuwse poon	1
Hasselter aak	1
Punter	2
	375